

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE OBTĂÎNĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 206.

Nr. 4087/1917.

Circular

cătră toate oficiile parohiale din districtul Consistorului greco-oriental român din Arad.

În vederea că la finea acestui an solar expiră și periodul de trei ani 1915, 1916 și 1917, pentru care au fost alese corporațiunile noastre bisericești, adică comitetele și epitropiile parohiale, apoi sinoadele, comitetele și epitropiile protoprezbiterale și într'una cu aceasta expirând și mandatul acestor corporațiuni: acelea urmează a se restaura din nou pe următorul period de trei ani 1918, 1919 și 1920.

Dupăce însă se știe din praxa vieții constituționale a bisericii noastre de până acum, că asemenea restaurări numai acolo s'au putut efectua spre mulțămire comună, unde s'a ținut cont de dreptul tuturor factorilor chemați a concurge la restaurări și unde acei factori au fost conduși de adevărată interesare pentru promovarea scopului urmărit de biserica noastră națională, nu putem din destul recomanda și la această ocaziune, ca atât la pregătirea lucrărilor premergătoare, cât și la însuș actul restaurării, fiecare membru din sânul bisericii noastre să aibă în vedere, că pe lângă frumoasa chemare, are și datoria de a conlucra în spiritul conciliant al evangheliei, pentru îndulcirea și alipirea tuturor cătră sfânta maica noastră biserică națională și cătră frumoasele ei instituțiuni, și prin aceasta pentru promovarea vieții religioase, morale și culturale a poporului.

În scopul îndeplinirii acestora, în conformitate cu dispozițiunile Statutului-Organic și a normelor în vigoare decretăm și dispunem, precum urmează:

I. Conducătorii oficiilor parohiale se îndatorează:

a) Că la 31 Decemvrie v. 1917 se încheie ziarele și evidențele epitropiei parohiale și a celei culturale, și starea casei, ce ar rezulta din încheiere, să o petreacă în ziuarul, ce au

să-l deschidă pentru anul următor 1918, apoi pe baza ziurelor încheiate la finea anului 1917, să compună în 2 exemplare inventarul și socoata, nu altcum și preliminarul pe 1918, — dacă nu ar fi stabilit și aprobat deja — și într'una să facă atenți pe epitropi, că remanența de cassă, ce s'ar arată la încheierea ziurelor ca bani gata, să fie în numerar în lada epitropiei și să fie în regulă și cealaltă avere mobilă a parohiei.

b) Încheiat fiind ziuarul și compus fiind inventarul, socoata și preliminarul, conform Instrucțiunii Nr. 8591/1901, conducătorul oficiului parohial se însărcină a dispune convocarea de urgență a comitetului parohial spre cenzurarea și aprobarea acestora.

II. **Comitetul parohial întrunit în ședință,** cenzurează toate acestea; despre cele constatate ia act la protocol cu eventualele observări, și în caz de aprobare le prevede cu clauzula recerută conform Instrucțiunii provocate mai sus. Socoata și bugetul cenzurat și aprobat de cătră comitet se predă conducătorului oficiului parohial, care îngrijește pentru convocarea Sinodului parohial, pe terminul statorit de concernintele protopop, respective administratorul protopopesc, publicându-se ca obiect de Sinod: **Cenzurarea socoțiilor și bugetul, restaurarea comitetului și a epitropiei parohiale.**

III. **În sinodul parohial,** având mai întâi să se cenzureze socoata, eventual cu bugetul, apoi să urmeze restaurarea și având în vedere, că președintele Sinodului de după §-ul 10 din Statutul-Organic, este răspunzător pentru ordinea bună, îi atragem atențiunea, ca pentru evitarea neînțelegerilor, ce se ivesc în unele locuri chiar la constituire, anume la alegerea notarului și a bărbaților de încredere, el, **președintele să lase curs liber și dacă e de lipsă și se cere, să admită alegerea acestora și cu vot nominal pe baza listei membrilor Sinodului parohial.** (Vezi ce zice Reg. pentru parohii). În acest caz votarea nominală va urma numai dacă e reclamată de atâția membri ai sinodului parohial, **câți membri ordinari are comitetul parohiei respective.** Despre cererea votului nominal se ia act la protocol cu indu-

cerea numelui acelora cari au cerut această votare nominală. În asemenea caz, bine înțeles, în protocol se indică cu numele votanții și persoanele, pentru cari s'a votat, enunțându-se prin concluz rezultatul votării.

Tot *datorința președintelui* este, ca mai înainte de a procedea la actul restaurării, să explice Sinodului chemarea și datorințele comitetului și ale epitropiei; să explice calitățile personale recerute dela membrii acestor corporațiuni, chemate a lucra pentru religiozitatea și moralitatea membrilor și pentru chivernisirea conștientioasă a averii parohiei. Îndeosebi să le arate că:

a) de după concluzul congresual Numărul 179/1901, în comitet pot fi aleși numai indivizi nepătați, adică cari întrunesc condițiunile de viață morală, religioasă și socială (vezi §-ul 6 din Statutul-Organic).

b) de după §-ul 19 din Statutul-Organic „*Tatăl și fiul, moșul și nepotul, frații, socrul și ginerele nu pot fi deodată membri ai comitetului*”;

c) după tenoarea §-lui 24 din Statutul-Organic „*epitropii nu pot fi între sine înrudiți până în gradul al șaselea de sânge și al patrulea de cuscrie*”.

d) că membrii corporațiunilor de până acum se pot realege, dar se înțelege de sine că numai aceia, cari în periodul ce expiră, prin viua interesare de binele și prosperarea bisericeii, prin purtare morală neexceptabilă, prin participare regulată la ședințele comitetului și prin curățenia mânilor lor, s'au arătat demni de chemarea lor; și în fine:

e) că atât mersul regulat al afacerilor parohiale în genere, cât și în special sporirea averii parohiale recere, ca în epitropie nici decât, dar nici în comitet să nu se aleagă atari membri, cari ar sta în proces cu biserica, precum nici de aceia, cari datoresc bisericeii ori altor fonduri parohiale cu bani împrumutați ori alte pretenziuni în sume mari, dar neîntabulate, cum ar fi bunăoară acei epitropi, cari la eșirea lor din epitropie, neputând face samă cu banii în numerar, au dat obligațiuni și apoi nici nu plătesc, nici nu asigurază pretensiunea bisericeii, dar nici nu plătesc interesele regulat.

IV. Premergând acestea, *președintele Sinodului parohial*, din fiecare comună, având la mână lista alegătorilor, inventarul și socoțile, va pune la ordinea zilei: *cenzurarea socoților și eventual a bugetului anual*, luându-se la protocol act despre votul sinodului atât relativ la socoți, cât și la buget, indicându-se necondiționat în protocol rezultatul socoții, adică: cât au fost percepțiunile, cât erogațiunile și cât

face suma cu care epitropul are să dea sama cu bani gata și apoi cât face suma preliminară în bugetul viitor.

V. Terminată cenzurarea socoților **va urma restaurarea.**

Mai înainte însă de a trece la alegere, președintele sinodului va încerca cu fruntașii poporului combinarea listei candidaților cu observarea celor indigetate în punctul III și cu aceea observare, că acolo unde s'ar ivi mai multe păreri în privința alegândilor, și respective unde alegătorii ar fi împărțiți în grupe, — datorința președintelui e a sfătui pe toți, să se înțeleagă, ca din fiecare grupare să se aleagă în respectivele corporațiuni membrii în număr proporționat numărului grupării, ca prin aceasta să se dovedească, că în biserică domnește dragostea evanghelică.

Fie că a succedea a combina o singură listă pentru comitet și epitropia parohială, fie că, nesuccedând aceasta, se vor prezenta mai multe liste, este de observat, că pe fiecare listă de candidare trebuie să se scrie mai întâi numele întreg cu numărul casei a tuturor candidaților de membri ordinari în comitetul parohial, apoi numărul întreg cu numărul casei a membrilor suplenți în comitetul parohial și în fine numele întreg în numărul casei a candidaților pentru epitropia parohială. Afară de aceasta pe fiecare listă trebuie scris numele întreg cu numărul casei a aceluia, care prezintă lista din chestiune.

În orice caz, chiar dacă s'ar face înțelegere asupra unei singure liste, votarea se face cu vot nominal ori cu vot secret cu ședule și anume: cu vot secret cu ședule se face votarea numai atunci, dacă aceasta se cere în scris de către cel puțin atâția membri ai sinodului parohial, câți membri ordinari sunt în comitetul parohial al comunei bisericești respective.

La votarea nominală se indică votanții cu numele lor întreg și numărul casei în protocol iar în rubrica votului se induce numele aceluia, care a prezentat lista, chiar și în cazul dacă votarea s'ar face asupra unei singure liste. La votarea secretă cu ședule se introduc în protocol asemenea toți votanții cu numele lor întreg și numărul casei. În cazul votării cu ședule, după efectuarea și constatarea la protocol a rezultatului scrutinării, ședulele au să se alătore la protocol în plic sigilat. În cazul din urmă ședulele au să conțină numai numele aceluia, care a prezentat lista respectivă de candidare.

Toate listele de candidare, iscălite cu mâna proprie a prezentatorului, au să fie asemenea adnexate în original la protocol.

Preoții și învățătorii nu au dreptul să prezinte liste pentru alegere, ci să se abțină de la participarea în luptele de partide.

În *comitetul parohial*, afară de membrii ordinari, se vor alege în număr de jumătate și membrii suplenți, cari în ordinea, în cari au fost aleși, vor avea să înlocuiască pe membrii ordinari, cari în cursul timpului ar eși din careva motiv din sinul comitetului.

Incheindu-se votarea se publică rezultatul alegerii și la protocol are să se petreacă întreg și corect numele și numărul casei membrilor aleși în comitet și epitropie.

V. *Cenzurarea socoților și restaurarea corporațiilor parohiale* se face sub presiunea ordinărilor al sinodului parohial cu observarea §-lui 10 din Statutul-Organic.

Deoarece în ziua primă a sinodului parohial ordinar, conform §-lui 8 din Statutul-Organic, este a se ține sfânta liturghie cu chemarea Duhului Sfânt și este a se constitui sinodul alegându-și notar și bărbați de încredere și deoarece se poate întâmpla, că și alegerea celor din urmă este a se face prin vot nominal, ceea ce răpește timp mult, nu mai puțin având în vedere trebuința, ca cenzurarea socoților să se facă cu toată scrupulozitatea și fără grabă, recomandăm tuturor sinoadelor parohiale, ca în ziua primă a sinodului să se facă numai constituirea și cenzurarea socoților, iară restaurarea să se facă în ziua a doua, adică în ziua imediat următoare, când apoi n'are să se țină sfânta liturghie și convocarea duhului sfânt, ci are simplamente să se continue ședința din ziua premergătoare, ceea ce se va nota expres la protocol.

Se admite însă și aceea, ca sinodul parohial să fie convocat anume pe o zi de Duminecă ori sărbătoare numai pentru cenzurarea socoților și apoi să se convoace tot atunci pe altă zi de Duminecă ori sărbătoare anume pentru restaurarea corporațiilor parohiale. În cazul din urmă sinodului îi va premerge iarăși sfânta liturghie și chemarea Duhului Sfânt și se va face din nou și constituirea.

VI. După efectuarea alegerii de comitet și epitropie, are să urmeze luarea jurământului de manipulare conștientă de la noui epitropi, apoi predarea averii și a tuturor afacerilor de la epitropii vechi la cei noi. Predarea să se facă în prezența președintelui și a biroului sinodului parohial, la care act epitropii vechi trebuie să predece celor noi lada bisericii, ziarul de percepțiuni și eroğațiuni, suma banilor în numerar, evidența obligațiilor și alte evidențe și toate hârțile de valoare, de după numărul și valoarea lor.

Predarea se face pe baza ziarului și a inventarului de la finea anului 1917 și respective pe baza ziarului ce se va încheia în ziua predării și de după starea ce va rezulta la încheierea aceluși ziar, rămânând epitropii vechi răspunzători pentru toate pozițiile eventual neinduse ori induse greșit, și cu un cuvânt pentru toate diferențele, ce s'ar constată la cenzurarea și aprobarea socoților din timpul epitropiei lor.

Despre actul predării se ia protocol deosebit, în care se anume obiectele și valorile predate de către epitropii vechi și primite de către cei noi și acest protocol, au să-l subscrie deoparte epitropii, cari au predat, de altă parte epitropii, cari primesc și constată ce au primit, și prin această predare și primire epitropii cei noi intră numai decât în funcțiune pentru îndeplinirea agendelor avizate lor prin §-ul 27 din Statutul-Organic.

Tot astfel după restaurare membrii aleși în comitet se întrucesc pentru constituire, despre ce se ia protocol formal, când apoi comitetul cel nou intră imediat în funcțiune spre îndeplinirea agendelor avizate competenței sale conform §§-lor 20 și 22, respective 23 din Statutul-Organic.

Până la restaurare, respective predare și constituirea noului comitet, rămâne în funcțiune comitetul și epitropia veche, iar după restaurare, respective după predare și constituire, intră în funcțiune noul comitet și noua epitropie chiar și în cazul, când în contra alegerii lor s'ar insinua și s'ar da în termen legal protest.

VII. **Președintele sinodului așterne oficiului protopopesc în termen de cel mult trei zile** o copie autentică de pe protocolul sinodului, un extras separat despre alegerea comitetului și a epitropiei, despre constituirea comitetului nou și despre predarea casei și a averilor parohiale.

VIII. Avându-se în vedere stările excepționale de acum, se poate ivi cazul, că în unele comune bisericesti ar fi imposibil a se constitui corporațiile parohiale cele nouă în conformitate cu spiritul și litera Statului-Organic și a regulamentelor în vigoare.

În asemenea cazuri conducătorul oficiului parohial respectiv să constate faptul acesta într-o consultare cu comitetul parohial ori numai cu membrii liberi încă de serviciul militar ai comitetului parohial și deodată cu subșternera protocolului despre această consultare (iscălit de toți cei ce au participat la ea) să facă propunere grabnică la oficiul protopopesc pentru instituirea unei comisiuni (indicând numele persoanelor propuse în aceasta comisiune), care cu aprobarea ulterioară a Consistorului va

avea să suplinească comitetul și epitropia parohială și, până la altă dispozițiune, să conducă agendele parohiale, cari cad în competența comitetului și epitropiei parohiale.

IX. Alegerea membrului ori membrilor mireni la sinodul protopresbiteral, conform Normativului votat prin concluzul Nr. 61 al sinodului eparhial arădan din anul 1913, care se află publicat în protocolul aceluia sinod eparhial la pagina 191, se îndeplinește în sinodul parohial convocat și constituit anume spre acest scop.

Termenul acestui sinod parohial îl stabilește tot conducătorul oficiului protopresbiteral concernent.

Acest sinod parohial electoral se constituie sub prezidiul ordinar cu observarea regulilor normate în §§-ii 8 și 9 ai Statutului-Organic și conform §-ului 13 al Regulamentului pentru parohii, având a-și alege un președinte adhoc, un notar și doi bărbați de încredere.

De președinte *ad hoc* poate fi ales și parohul — președintele ordinar al sinodului, dânsul însă nu votează la alegerea membrilor mireni, precum nu pot vota preoții peste tot.

După constituire sinodul hotărăște modul de votare. Votarea se face prin vot nominal sau cu vot secret prin bile (ședule), cerut conform §-ului 15 din Regulamentul pentru parohii. Votarea cu aclamațiune este exclusă. Votarea secretă se face numai atunci, când se cere în scris prin cel puțin atâția membri ai sinodului, câți membri ordinari are comitetul parohial al comunei bisericești respective.

După decretarea modului de votare, sinodul parohial procede la îndeplinirea actului de alegere, spre care scop membrii sinodului parohial ca alegători în comunele parohiale, cari singure formează câte un cerc, pe temeiul listei alegătorilor votează câte pentru un individ, iară în acele comune parohiale, cari aleg mai mulți membri, — votează deodată pentru atâția, câți membri sunt de a se alege din aceea comună parohială.

În acele comune parohiale, cari împreună constituiesc câte un cerc electoral, adevă cari împreună aleg un membru, — fiecare sinod parohial constituit în regulă votează deosebit câte pentru o persoană ca un membru la sinodul protopresbiteral.

Despre constituirea sinodului parohial electoral și despre îndeplinirea întreg actului de votare, se ia protocol, în care se introduc toate momentele, anume: convocarea și constituirea sinodului parohial, rezolvarea modului de votare, numele votanților, numele aceluia și respective a acelora, pentru cari s'au dat votu-

rile și reasumarea voturilor date. La caz de votare secretă, ședulele de votare se pun în plic sigilat cu sigilul oficiului parohial și se alătură la protocol. Protocolul astfel compus și încheiat se verifică și se subscrie prin președintele ordinar și cel ad-hoc prin notar și bărbații de încredere.

Protocoalele sinoadelor parohiale electorale atât din acele comune parohiale, cari singure de sine constituiesc câte un cerc electoral, precum și din acelea, cari aleg mai mulți membri, se înaintează numai decât la oficiul protopresbiteral, iar protocoalele sinoadelor parohiale electorale din acele comune parohiale, cari împreună cu alte comune constituiesc câte un cerc electoral și împreună aleg câte un membru, se pun în plic sigilat cu sigilul oficiului parohial și președintele sinodal din fiecare comună parohială este obligat să predee plicul în fața sinodului unuia dintre bărbații de încredere cu însărcinarea a-l duce în persoană pe termenul fixat și la locul designat de oficiul protopresbiteral pentru scrutinarea voturilor.

Arad, 12/25 Octomvrie 1917.

Joan J. Papp m. p.

Episcopul Aradului.

Circular

cătră membrii sinodului protopresbiteral electoral al tractului Arad.

În temeiul mandatului, primit dela Venerabilul Conzistor diecezan ort. român din Arad sub Nr. 3826/1917, în conformitate cu §. 42. și 51. din Statutul Organic, și a §-lui 15 din „Regulamentul pentru procedură la alegerea de protopresbiter”, convoc prin aceasta sinodul protopresbiteral-electoral înmulțit al tractului Arad la întrunire în sf. biserică ort. română din Arad, pe ziua de 13/26 noemvrie a. c., oarele 9 a. m.

Obiectul acestui sinod va fi alegerea noului protopresbiter tractual în locul decedatului de pie memorie protopresbiter Vasile Beleş.

Fiind P. T. Dta membru al sinodului protopresbiteral-electoral din Arad, prin aceasta am onoare a Te invita să participi la acel sinod, pentru validitatea dreptului constituțional, ce Ți-s'a dat în calitatea de membru al sinodului electoral.

Arad, la 23 octomvrie (5 noemvrie) 1917.

Dr. Gheorghe Ciuhandu,
protopresbiter, comisar consistorial.

In fața alegerilor congresuale.

Clerul și poporul provinciei noastre metropolitane e chemat a-și alege reprezentanți în cea mai înaltă corporațiune legislativă, reprezentativă, a bisericii noastre naționale. Intre grele împrejurări se întâmplă alegerile pentru congres și de astădată. Majoritatea credincioșilor noștri se află pe câmpul de onoare și prin virtuțile lor militare seceră lauri și aduc jertfa, ce-o cere dela generația de azi a omenimei marele proces de prefaceri, lupta înverșunată dintre lumea veche și cea nouă. Golul ramas în urma lor avem să-l umplem noi cei de acasă. Inspirați de făgăduința Mântuitorului „că unde sunt doi sau trei adunați în numele meu, acolo, sunt și eu în mijlocul lor“, vom exercita și pentru ei și în numele lor drepturile, ce ni-le garantează și datorințele, ce ni-le impune legea autonomiei noastre bisericești.

Perspectiva trecutului și contemplarea situațiilor din prezent ne vor lumina cărările, pe cari avem să pornim în viitor.

Stând sub stăpânirea unor vremuri cu împrejurări neprielnice, trăind „puține zile bune, dar apoi cu atât mai multe zile grele și de durere“¹⁾, angajați cu forțele productive într-o veșnică luptă defensivă, avizați numai la puterile proprii, săraci și năcăjiți, e explicabil, pentrucă în cursul dezvoltării noastre dela începutul erei constituționale n'au putut sta totdeauna la înălțimea unei concepții mai idealiste a problemei și misiunii noastre bisericești. Intimpinând tendințele noastre de afirmare în viața publică de stat piedeci, împinși am fost a căuta teren de validitate și satisfacere pentru multele interese și ambițiuni, ce pulsează în orice organism social, numai în cadrele vieții și ale constituțiunii noastre bisericești. Formatu-s'au deci partide și clice de interese și în luptele înverșunate și pătimase alimentate de spiritul de partid dat-am, obștei credincioase privesc puțin înălțătoare, scene totdeauna regretabile. Considerațiile de ordin mai înalt bisericesc au fost degradate la un rol inferior; spiritul evanghelic, respectul reciproc, principiul autorității și dragostea frățească a dispărut dintre fiii aceleiași biserici și aceluiaș neam. Lipsa de solidaritate, proceduri puțin obiective, practice subiective și contrare spiritului constituțional, nesubordinarea interesului particular celui comun, concepția prealumească a problemei și vieții bisericești, produc apoi stări anormale și supărăcioase în organismul nostru bisericesc, cari îi slăbesc puterea de rezistență

¹⁾ Cuvântarea episcopului Ioan Mețianu la deschiderea sinodului eparhial arădan din a. 1895.

în afară, iar în lăuntru îl fac incapabil de acțiuni totdeauna binechibzuite, demne și progresiste. În lipsa unei cunoștințe mai temeinice a trecutului nostru bisericesc și cultural, în urma școalei și a educației, pierzându-și mulți din generația mai nouă contactul sufletesc cu trecutul mai idealist în concepțiile și acțiunile sale, nu e mirare, dacă corporațiunile noastre bisericești produc în timpul din urmă impresiunea dureroasă a fi corporațiuni autonome fără autonomie, în cari ideile productive și mântuitoare se pierd în formalități.

Vremurile extraordinare reclamă datorinți și virtuți extraordinare. Timpul reculegerii sufleteste a sosit. Prezentul cu grijile și nevoile sale, tainele nepătrunse ale viitorului nu impun prevedere, bună chibzuială, tact și înțelepciune, cu un cuvânt să avem mintea noastră cea de pe urmă în toate lucrările noastre de conservare și întărire a bisericii noastre străbune. Vremurile cer să ne avântăm și noi, generația timpurilor istorice de azi, la aceeași treaptă a abnegațiunii, solidarității și a dragostei față de biserică, pe care a stat generația viguroasă, care în frunte cu Marele Andreiu, ne-a desrobit sufleteste și ne-a câștigat autonomia, după care în suferințele lor seculare atât de mult oftau fericirii noștri înaintași. Adâncul simț bisericesc și ortodox, ce-l admirăm la fruntașii vieții noastre publice din acelea vremuri, de mari prefaceri și ele, prefăcut-au modestele noastre corporațiuni bisericești — sinoade și congrese — în adevărate corpuri legiuitoare, cari ne înalță sufleteste, impun în afară, ridică prestigiul bisericii umilite mai nainte, întăresc încrederea în noi înșine, în puterea de viață morală și intelectuală a neamului nostru. „Cei mai bătrâni deputați ai acestui Vener. Sinod — zice fericitul episcop Iosif Goldiș — dimpreună cu mine își mai aduc aminte de solidara, energica și totuși pacinica luptă a fiilor bisericii dezvoltată pentru recâștigarea autonomiei, de care ne bucurăm astăzi. Și ca să fim demni urmași ai acelor antiluptători, cred, că datorința noastră comună este cu acelaș zel a conserva și treptat a dezvoltă deja câștigatele drepturi autonome și prin ele bunăstarea bisericii noastre“. *)

În fața situațiilor, ce ni-se pot creia în viitor, soarta bisericii și prin ea a neamului nostru din aceasta patrie va fi depusă în mâinile congresului, ce-l vom alege. Autonomia și autoritatea lui e autonomia și autoritatea bisericii întregi, forțele lui morale și intelectuale garanța viitorului. În conștiința acestor adevă-

^{*)} Cuvântarea la deschiderea sinodului eparhial arădan din anul 1899.

ruri vom pași deci la urnă curățiți în cugete și sentimente și însuflețiți de idealul și misiunea sfântă a bisericii lui Hristos. O sarcină mai grea a răspunderii n'a apăsător de mult umerii noștri și conștii de aceasta greutate vom exercita drepturile noastre constituționale liberi de orice interese personale, ingerințe din afară, numai și numai spre binele și înflorirea bisericii noastre. Nu vom luneca pe căile unui oportunism primejdios intereselor comune, ci vom stă drepti și neclătiți în firma noastră convingere, că respectându-ne autonomia bisericească, cinștim legile statului și ne dovedim de cetățeni loiali, un element de ordine și progres. Stăpâniți vom fi de principiul solidarității, cari și din cei puțini și slabi face tari și puternici. Alege-vom de reprezentanți ai noștrii „bărbați încercați, plini de Duhul sfânt și de înțelepciune”, vrednici a purta apostoliă vremurilor. Chemați pot fi mulți, dar aleși numai ceice și-au împlinit datorințele creștinești, ceice prin viață și activitate au dat probe—nu numai la alegeri—de interesare și dragoste față de biserică și instituțiunile ei culturale, ceice au lucrat, învățat și jertfit. Mandatul e o cinste, ce se cuvine celor buni și fără prihană, o înaltă îndatorire față de ce avem mai sfânt și mai scump pe această lume.

Reorganizarea

învățământului teologic și a educației seminariale.

De Dr. Lazar Iacob, profesor.

(Urmare).

II. Principiile de reorganizare.

Problemele educației teologice.

Pentru stabilirea principiilor de reorganizare trebuie să determinăm întâi: ce scop urmărește un institut teologic, pentru că precizat fiind scopul, se vor deduce fără greutate și principiile.

Institutul teologic are menirea de a crește bisericii preoți buni și capabili, cari să realizeze problemele impuse bisericii. Școala trebuie să crească preoți, cari vor fi în stare să deștepte, să susțină și să desvolte o viață supranaturală, o viață a grației. Educația teologică trebuie să dea preotului capabilitatea și voința spre aceasta.

Sub *capabilitate* vom înțelege știința și virtuțile cari se cer dela un preot. Preotul trebuie să știe, cum are să-și împlinească chemarea, de aceea trebuie să cunoască temeinic teologia. Dar cu știința trebuie să se unească și o viață virtuoaasă. Preotul îndeamnă pe omul liber să trăiască conform învățăturilor Mântuitorului Hristos, pentru aceea viața preotului să fie predica cea mai aleasă și îndemnul cel mai puternic spre aceasta.

Se mai cere apoi *voință tare* pentru împlinirea chemării, voința aceasta o dă însuflețirea pentru chemare.

Așadar problemele educației teologice vor fi următoarele:

1. Candidații să-și însușească temeinic teologia — *cultura teologică*.

2. Să-și însușească spiritul evanghelic — virtuțile preoțești.

3. Să iubească chemarea preoțească și să se însuflețească tot mai mult pentru ea. Virtuțile preoțești și însuflețirea pentru chemare formează *caracterul preoțesc*.

Dar condiția esențială pentru realizarea acestor probleme este vocațiunea; ea este temelă, pe care se poate zidi cultura teologică și caracterul preoțesc. Vom trata deci:

1. Despre vocațiune.

2. Cultura teologică,

3. Formarea caracterului preoțesc și

4. Despre organizarea seminarului.

1. Vocațiunea.

Serviciul altarului impune preotului îndatoriri mai mari decât celorlalți credincioși, renunțări la lucruri și ocupații permise altora, de aceea celce vrea să fie preot trebuie să aibă o chemare deosebită pentru serviciul acesta. Și la alte cariere se cer diferite aptitudini, atragere deosebită, dar aplicarea aceasta numai la preoți are numirea specială de vocațiune.

Sub vocațiune înțelegem capabilitatea și deosebita atragere către cariera preoțească. În dreptul bisericesc se arată, în ce consistă capabilitatea, acolo sunt determinate calitățile fizice, psihice și privitoare la numele bun, cari se cer dela un candidat de preoție. Dar nota distinctivă a vocațiunii este deosebita atragere, care se manifestă în aceea, că respectivul nu dorește distincții lumești, e evlavios: îi place să calce pragul bisericii. Acestea sunt criteriile vocațiunii obișnuite, nu a vocațiunii extraordinare, și cultivarea acesteia, — încă din etatea fragedă a copilăriei — este problema educației.

Dacă tinerii cu însușirile amintite se vor dedica preoției, vor deveni, prin educație teologică, preoți vrednici. În caz contrar toată osteneala rămâne zadarnică, pentru că în cei 3—4 ani de studiu special teologic, cu un plan de învățământ ori cât de ideal, nu se poate forma caracterul preoțesc. Am văzut, cum stăm cu elevii cari se dedă chemării preoțești, de aceea trebuie să accentuăm, că este o necesitate imperativă, o chestie de viață pentru biserică, ca să se îngrijască de educația tinerimei în spirit creștinesc, ca să-și poată forma preoți cu vocațiune. Așa dar în legătură cu reforma educației teologice, trebuie să se reformeze educația religioasă pe linia întregă.

Dumnezeu sădește sămânța vocațiunii din etatea fragedă a copilăriei, dar aceasta nu se desvoltează totdeauna, pentru că referințele de viață o înăbușesc. Atragerea către preoție se poate desvolte numai acolo, unde oamenii iubesc religiunea, cinșesc pe preoți și slujba preoțească. Pentru aceea, dacă vrem să avem preoți cu vocațiune, trebuie să începem cu *educația familiară*. Elevi buni vom avea numai din acele familii, în cari stăpânește spiritul creștin, în cari copiii de mici învață să cinșească biserică, de mici cunosc rugăciunile și sunt introduși în practica religioasă. Dar atari familii sunt numai pia desideria, familiile moderne se caracterizează prin indiferențism religios ori formalism. Din atare mediu băiatul ajunge în gimnaziu, între străini, la cari numai de educație religioasă nu are parte; internate, convicte, — cari să suplinească

educația familiară — nu avem, așadar nu-i mirare, că așa de vreme se pierde nevinovăția.

Aici trebuie să se caute măsuri grabnice de îndreptare. Neajunsurile educației familiare să le suplimentăm părintele sufletesc, *preotul*, prin împlinirea cu cel mai mare zel a chemării de catihet, chemare pe care să nu o privească ca datorie, ci ca un drept, pe care trebuie să-l apere și să-l exerciteze în interesul bisericii sale. Preotul să ia sub scutul lui pe elevii buni, să îndrepteze gândul lor la sublimitatea preoției să urmărească cu atențiune dezvoltarea lor și în timpul studiului în gimnaziu și să le stea în ajutor cu sfaturile sale. (Va urma).

INFORMAȚIUNI.

Ziua onomastică a Maj. Sale. Duminică, în 22 octombrie (4 noiembrie), la ziua onomastică a M. Sale regelui Carol al IV-lea, s'a servit — după s. liturghie — în biserica catedrală doxologia, la care au participat membrii Consistorului eparhial, profesorii institutelor centrale diecezane, tinerimea școlară, ostașii români din garnizoana și spitalele din loc și un public numărös.

Ziua eroilor. Conform dispozițiunii ministrului de culte și instrucțiune publică ziua de 21 octombrie (3 noiembrie) a fost consacrată și în institutul nostru pedagogic amintirii eroilor căzuți pe câmpul de luptă. S'a făcut colectă pentru înfrumșetarea morminților celor ce și-au jertfit viața întru apărarea tronului și a patriei și s'a ținut festival școlar, la care a luat parte întreg corpul profesoral și dl comisar Dr. Ioan Brenndörfer. Discursul ocașional l-a rostit dl profesor Nicolae Mihulin, la sfârșitul căruia tinerimea a intonat cântarea: „Cu sfinții odihnește...”

Al șeptelea împrumut de războiu. Majestatea Sa regele Carol a semnat pentru împrumutul al șeptelea de războiu austriac și ungar câte 12 milioane de coroane. Sperăm că strălucitul exemplu al iubitului nostru monarh va fi urmat de toți cei chemați. Se vor grăbi să semneze și credincioșii bisericii noastre, gata ca supuși loiali ai Maj. Sale, de a jertfi nu numai viața ci și avere pentru înaltul tron și siguranța patriei.

Biserica luterană din loc a prăznuit centenarul al patrulea al reformațiunii, Duminică în 22 octombrie (4 noiembrie) a. c., Au participat la frumoasa serbare delegații autorităților bisericești, afară de r. cath., civile și militare din loc. Biserica noastră a fost reprezentată prin P. S. Sa Dl episcop diecezan Ioan I. Papp. Prezum suntem informați atențiunea P. S. Sale a făcut cea mai bună impresie.

Chestia preparandiilor noastre. Ministrul cultelor, contele Apponyi, a reflectat într'una din ședințele Camerei, la criticele ce i s'au adus în decursul desbaterei bugetului provizor, de către diferiți deputați opoziționali, următoarele:

— Deputatul Jakabffy m'a învinuit că am încheiat un compromis cu naționalitatea română și că am numit astfel de comisari ai guvernului la preparandiile române, cari locuiesc la sute de kilometri depărtare de preparandii. Declar cu toată hotărârea că n'am încheiat nici un fel de compromis. Am căutat numai să ocolesc, pe cât era cu putință ciocnirile de prisos, dar cu menținerea deplină a intereselor statului ungar — un compromis însă n'am încheiat niciodată. Punctul de plecare al acțiunii mele a fost acela, ca preparandiile române să nu-și înceapă cursurile, până ce nu voui fi luat măsurile necesare pentru apărarea intereselor de stat ungar. Dar după ce măsurile acestea au fost luate, am încunoștiințat autoritățile bisericești române, că nu mai stă nimic în calea redeschiderii preparandiilor. Cu excepția preparandiilor din Lugoj și Gherla al căror comisar ministerial locuiește mai departe de aceste preparandii (Aluzii la d. deputat prof. dr. Siegescu.) toți ceilalți comisari sunt obligați să locuiască în clădirile preparandiilor, să urmărească cu atențiune întreaga viață internă a acestor institute de învățământ, zi de zi, iar lipsurile constatate să le înlătore fără amânare. Celelalte măsuri le voui lua pe temeiul experiențelor dobândite de comisari. Lucrările pentru menținerea și creșterea învățământului de stat maghiar în ținuturile de graniță, amenințate mai mult de agitațiile naționaliste — sunt în curs. Onorata Cameră poate fi incredințată că în aceste ținuturi dela graniță voui apăra nu numai cu cel mai bun efect interesele maghiare, ci le voui pune pe baze puternice instituționale, așa că vom reuși să înlăturăm ori-ce pericol, pe lângă toată considerarea ce o vom arăta față de interesele îndreptățite de limbă ale populației de acolo.

În casa magnaților presidentul Academiei maghiare, fostul ministru al cultelor, Berzevicy Albert a declarat că toți maghiarii aprobă măsurile luate de contele Apponyi față de preparandiile românești.

Comisar guvernial pentru școlile românești din graniță. Contele Apponyi a numit din incredințarea guvernului pe comitele suprem al comitatului Târnavamare, baronul *Petricsevich Horvath Emil*, — de comisar guvernial pentru școlile românești din graniță, gr.-or., ca și gr.-cat.

Biserica gr. or. maghiară. Dl Vodicska Imre scrie un nou articol în ziarul „Alkotmány”. Spune, că ideile dânsului au aflat viu resonet la preoțimea gr. or. din țară. Un arhieru gr. or. cu mare vază, i-ar fi scris, că prin mijlocul Noemvrie va merge la Pesta, unde va vorbi despre unirea călindarului și despre liturghia gr. or. maghiară. Un protopop gr. cat. maghiar i-a scris, că s'a apucat la traducerea cărților bisericești în limba maghiară, dar greco-orientalii nu au încredere în traduceri greco-catolice. De acea dl Vodicska face rugare cătră preoțimea gr. or. din locurile unde și până acum s'a slujit ungurește (la Eger, Miskolc, Komárom, Hodmezövásárhely, Szentes), să-i scrie, ce cărți folosesc aceia, de cine sunt traduse? — Sperăm, că vremurile se vor limpezi și sportul lui secretar minist. de a pescul în turbure va fi înfrânat.

Moartea eroică a unui preot. Cu ocaziunea ofensivei ultime dela Isonzo a adus și biserica o jertfă însemnată, omorât fiind preotul *Dionisie Munteanu*, din metropolia soră a Bucovinei, de o granată, care l-a lovit. În urma informațiunilor ce le avem, au căzut până acum în cursul acestui război 6 preoți români din monarhie și astfel pe baza proporției numerice — biserica noastră a adus cea mai mare jertfă pe acest

teren. Deci biserica noastră are și aci *deplină îndreptățire* a afirmă, că a dovedit patriotism în mod neîndoelnic prin jertfa supremă a unor distinși fii ai săi, cari — deși puteau să stea mai la adăpost, au preferit să fie în rândurile espuse primejdiei de moarte, însufletindu-și credincioșii și fii bisericii la fapte eroice și la biruință. (F. D.)

„*Revista Preoților*” reapare cu începere dela 19 octomvrie (1 nov.) a. c. In fruntea comitetului de redacție reorganizat stă în calitate de president dl *Dr. Petru Ionescu*, consilier ministerial și șef de secție în ministeriul de culte. Vicepresident e părintele Ioan *Balta* din Beregsău.

Apel către domnii preoți militari. Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român a trimis dela începutul războiului, tuturor domnilor preoți militari, cari i s'au adresat, cărți pentru soldații dela front și din spitale, și le trimite și pe viitor din cărțile de rugăciuni, de cari dispune. Cum însă se întâmplă continuu schimbări, multe pachete cu cărți ni s'au returnat. Dorind ca pachetele trimise să ajungă în totdeauna la destinație și astfel ostașii noștri să aibă lectură și mângâiere în împrejurările grele prin care trec, rugăm pe toți domnii preoți militari de pe toate fronturile și din toate spitalele, să ne țină în curent cu adresa dâșilor, mai bine doară a oficiului preoțesc militar, arătându-ne, de ce fel și de ce număr de cărți au trebuință. Sibiu, în 30 octomvrie 1917. Prezidiul Asociațiunii: *Andrieu Bârseanu*.

Poșta redacției.

Dlul A. P. Pesta. Am primit cu mulțămintă. Se va publică.

Șimand. Pentru numărul de față întârziat. Se va publică în numărul viitor.

Rusticus. Mulțămim pentru prețioasa colaborare. Cele trimise se vor publică. Ne-a îngrămădit cele oficioase.

Concurs

Pentru întregirea vacantului post de preot din parohia de clasa I. **Baliș**, tractul **Belinș**, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „*Biserica și Școala*”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. O sesie parohială cu 32 jugere;
2. Stola legală;
3. Locuință în natură, cu intravilan și
4. Eventuala întregire de dotație dela stat.

Doritorii de a reflectă ia acest post sunt poftiți:

a) A nu se prezintă în parohie până ce se vor înfățișă mai întâiu subsemnatului protopresbiter, spre a dovedi, că au cvalificația prevăzută pentru parohii de clasa I., conform concluzului sinodului eparhial Nr. 84 din 1910;

b) Intru cât sunt din afară de dieceza Aradului, tot cu ocaziunea acestei prezentări, au să dovedească subsemnatului că au înalta incuviințare a Venerabilului Conzistor, respective a Prea Sfințitului Domn Episcop diecezan din Arad, ca să poată reflectă la această parohie;

c) Să-și adreseze petițiile concursuale comitetului parohial din **Baliș** și să le aștearnă pe calea oficiului protopresbiteral gr.-or. rom. din **Belinș** (**Belence**, **Temes** m.), instruate conform legilor în vigoare, cu documente în original și în terminul concursual;

d) Tot în acest termin, să se prezenteze într'o Duminecă sau într'o sârbătoare în sf. biserică din **Baliș**, spre ași arată desteritatea în tipic și cântare, respective în celebrarea slujbei dumnezeiești și în oratorie.

Alesul va avea să poarte sarcinile publice după sesie, după locuință și după intravilanul parohial și fără altă remunerație să catihizeze școlarii gr. or. rom. din parohie.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb*, protopresbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa III-a, **Iarcoș** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „*Biserica și Școala*”.

Emolumentele:

1. Sesia parohială din 16 jughere catastrale, după care contribuția o va plăti preotul.

2. Bir preoțesc, dela fiecare număr de casă 30 litri cucuruz.

3. Drept de pășunat pentru câte vite va avea preotul.

4. Stolele legale.

5. Eventuala întregire de dotație dela stat.

6. De locuință va servi casa edificată de comuna **urbarială** (2 odăi, cuină și supraedificate, grădină) care se dă preotului spre folosință în mod gratuit, dar eventualele reparări la casă le va face preotul pe spesele sale.

Alesul are să catehizeze fără altă remunerație.

Reflectanții pe lângă observare §-ului 33 din Reg. pentru parohii, sunt invitați a se prezenta în sfta biserică din **Iarcoș** pentru a-și arată desteritatea în oratorie și ceia rituale, iar rugările adresate către com. par. din **Iarcoș**, sunt a se înaintă oficiului ppresbiteral gr.-or. rom. din **Buteni**.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin*, protopresbiter.

—□—

1—3

Sistemizându-se postul de capelan temporal pe lângă parohul din **Giriș** (**Körösgyères**) **Romul Mangra**, pentru îndeplinirea acestui post, se publică concurs, cu termin de alegere de 30 zile, dela prima publicare în organul oficios.

Beneficiul este următorul:

1. Din 38 iug. a) 1200 □ st. pământ parohial, capelanul are 12 iug. a) 1200 □ st.

2. Din birul parohial 1/2.

3. Din stole 1/2.

Casa parohială cu intravilanul, o folosește parohul. Deci de quartir se va îngriji capelanul.

Darea după beneficiu, o va solvi-o capelanul fiitor.

Parohia este de clasa I, deci recurenții sunt poftiți a-și înaintă petițiile cu documentele originale pretinse în concluzul sinodal de Nr. 84/910 și cu atestat de moralitate, adresate comitetului parohial din **Giriș**, la P. O. oficiu protopopesc din **Oradea-mare**, având a se prezenta cu stricta observare a prescrișelor regulamentare, în sf. biserică de acolo, pentru a-și arată capabilitatea în tipic, cântare și oratorie.

Alesul va avea a săvârși toate funcțiunile în și afară de biserică, să țină regulat oarele de catehizațiune, fără a pretinde pentru catehizări ceva dela biserică.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Andrieu Horvath* m. p., protopopul **Orăzii-mari**.

—□—

3—3